

Ålands Landskapsregering
PB 1060
22 111 MARIEHAMN

Hänvisning: Lagförslag om ny vattenlag

Ärende: Yttrande med anledning av förslag till ny vattenlag

Allmänt

Inledningsvis måste konstateras att de fulla effekterna av förslaget till ny vattenlag för Landskapet Åland är mycket svåra att bedöma utgående ifrån enbart den lagframställning som är föremål för remiss.

Många av de konkreta krav som kommer att ställas kan inte utvärderas innan de förordningsfullmakter som lagen innehåller har konkretiserats.

Erfarenheterna från tidigare regleringar [såsom Vattenförordningen ÅFS 2010:93](#) och den områdesindelning av Ålands havsområde som där introducerades genom bilaga 9 är att förordningsfullmakterna kan utnyttjas för att i praktiken avsevärt skärpa tillämpningarna av de regleringar som framgår av lagförslaget, och följderna för enskilda näringsidkare kan vara mycket långtgående.

Omöjligt att bedöma långsiktiga konsekvenser av lagförslaget

Ändringarna till lagen är till synes mycket små, men kan tillsammans med de prejudicerande utslag inom EU-rätten, Weserdomen och Schwarze-Sulm-omen och de principer som härletts ur dessa skapa en situation som äventyrar framtiden för alla näringar och andra verksamheter som på ett eller annat sätt kommer i beröring med vatten.

Ålands befolkning om ca 30 000 invånare är av grundläggande och opåverkbara orsaker alltid beroende av det omgivande havsområdet, och Åland skall givetvis bära sin del av ansvaret för att minska miljöbelastningen av all verksamhet som bedrivs i landskapet.

Risk för generellt åtgärdsförbud

I förslaget finns en stor mängd omständigheter som potentiellt påverkar rättssäkerheten för såväl individer och företag och offentliga aktörer.

För att exemplifiera detta så är den ekologiska eller kemiska status som anges för ett vattenområde **helt avgörande** för vilka krav som ställs på en verksamhet eller nyanläggning som enligt lagförslagets 10 § är tillståndspliktig.

Vattenområdets, eller "monitorområdets" status riskerar att i sig leda till sådana förbättringskrav som, omsatt i kostnader, leder till att etablerade verksamheter tvingas lägga ner med alla de konsekvenser detta har för individer och samhällen.

Detaljer såsom mätmetoder, geografisk avgränsning av "monitorområden" samt framför allt hur den tillståndspliktiga verksamhetens miljöpåverkan låter sig mätas eller kvantifieras **kommer att spela en avgörande roll för om tillstånd kan beviljas.**

Med hänsyn till alla dessa faktorer finns en betydande risk för att den som ansöker om tillstånd för verksamhet enligt 10 § kommer att **bestraffas såsom vållande till det rådande ekologiska och kemiska statusen**, och åläggas att betala kostnader för ett förbättringsöverskott utgående ifrån den **mätbara** miljöpåverkan som den tillståndspliktiga verksamheten har.

Nationella, regionala och lokala skillnader

Verksamheter som regleras enligt någon annan lag eller enligt något annat lands lagstiftning eller enligt internationella överenskommelser kan fortsättningsvis bedrivas och kan fortsättningsvis inverka negativt på vattenområdenas ekologiska och kemiska status.

Trots EU-direktiven finns nationella skillnader i hur tillstånd beviljas för t.ex. fiskodlingar i öppna kassar i havet.

Skillnader i hur EU-lagstiftningen implementerats kommer sannolikt att leda till situationer där kraven som i landskapslagstiftning ställs på fiskodlingarna leder till att odlingsverksamheten, och de arbetstillfällen och skatteintäkter som dessa ger upphov till, flyttar bort från landskapet, eventuellt endast till andra sidan av en på kartan inritad gräns inom ett och samma vattenområde.

I lagstiftningen är målsättningen att miljömässiga konsekvenser skall vägas mot ekonomiska och samhällliga konsekvenser.

I praktiken torde samhällets vilja eller förmåga att bära ansvar för t.ex. en företagsnedläggning eller flytt som sker som direkt eller indirekt följd av att tillstånd inte beviljats eller av att tillståndsvillkoren skärpts så att verksamheten inte längre är lönsam, vara ytterst begränsad.

Det kommunala perspektivet

Enligt uppräkningsarna av tillståndspliktig verksamhet enligt 10 § d) och e) kommer flertalet vattentäkter i kommunal regi eller av betydelse för kommuninvånarna inom stora områden att avkrävas tillstånd. Även avloppsreningsverk av någon betydelse och volym kommer att kräva tillstånd.

Frågan är vilken betydelse den föreslagna lagstiftningen i kombination med de prejudicerande utslagen kommer att ha för t.ex. Långsjön som vattentäkt med hänsyn till att sjön är klassa som ekologiskt dålig enligt det kartmaterial som ingår i framställningen.

I praktiken finns inga andra alternativ än att etablera andra ytvattentäkter istället eller som komplement till Långsjön, vilket är en för samhället både dyr och långsam process.

Samma utgångsläge gäller för avloppsvattenreningsverk när dessa skall förnya tillstånd eller ansöka om nya tillstånd. Ålands kommunförbund har vid ett flertal tillfällen påtalat att möjligheterna för kommunerna att avgiftsbelägga avloppsvattenhanteringen utgående ifrån nu gällande landskapslagstiftning är begränsade, vilket har lett till att utbyggnaden av såväl ledningsnät som reningskapacitet har avstannat.

Om kommunerna inte bereds tillfälle att överföra kostnaderna för avloppsvattenhanteringen på kommuninvånarna kommer detta att belasta den offentliga ekonomin ytterligare, speciellt som kostnaderna för "förbättringsöverskottet" enligt de principer som framkommer av lagframställningen också på sätt eller annat skall överföras på kommuninvånare och andra aktörer som använder sig av avloppsledningsnätet och reningsverken.

Ekonomisk hållbarhet och framtidsutsikter?

Ålands befolkning om ca 30 000 invånare utgör en mycket liten del av befolkningen runt omkring Östersjön.

Landskapet bör givetvis bära sin del av ansvaret för att förbättra vattenmiljön, men mot bakgrund av att befolkningen kring Östersjön torde uppgå till minst 20 miljoner invånare måste de samhälleliga och ekonomiska konsekvenserna av alla åtgärder som vidtas på Åland ställas i proportion till vilken inverkan åtgärderna har för Östersjön som helhet och vilka de realistiska förutsättningarna är för Åland som helhet att avsevärt förbättra Östersjöns ekologiska och kemiska status.

Utgående ifrån den kausalitet som man eftersträvar i tillståndsgivningen skall varje miljöförsämrande åtgärd kompenseras med en motsvarande miljöförbättrande åtgärd, enligt en metodik som ännu inte tycks existera fullt ut.

Detta skapar en mycket osäker situation för de företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet, och för de samhällen, t.ex. Brändö och Föglö kommuner, vars livskraft i stor utsträckning är beroende av de fiskodlingar som bedrivs i kommunen.

Det kommer att vara en mycket grannlaga uppgift att utforma förordningarna och eventuella kompensationsåtgärder så att regleringarna i lagen tillsammans med rättspraxisen inte i praktiken utformas till att utgöra näringsförbud

Jomala 10.04.2019

På Ålands kommunförbunds vägnar,

Magnus Sandberg
Förbundsdirektör